

de deixar seduir per la forma *škašiga* que pren la denominació de la 'lleganya' a la Val Leventina, estudiada per Bertoni, en *ARom.* I, 1917, 207: aquesta forma amb -g- només s'assenyala en un dels pobles de la vall, en els altres *škašia*, i aquella pot ser creada alhora per influència del sufix -igar (gràcies a *škašigat* 'lleganyós', assenyalat en el mateix poble) i per ultracorreció fonètica. El fet és que: a) *cacidosus* ja es troba en Notes tironianes (entre *pituita* i *scabiosus*, encara que sigui sense definició, *ALLG* XII, 70); b) *cassida* i *cassidós* es documenten ja alguna vegada en textos medievals d'Oc: *cassida* «lippitudo» en el *Floretus* (S. xv, zona del Baix Roine, *RLR* xxxv, 57), *cassidós* (o *caxidós*) en la Cirurgia de R. d'Avinyó (Gard, c. l'a. 1200), v. 547 (*ARom.* xxv, 74) i en el *Libre de Vicis e Vertutz* (S. xiv, zona de Foix, Rayn. II, 352b); c) *chacide* en judeofrancès, Ss. xi i xii; d) avui oc. *cassido*, *cassidous* (o *chassido*) a la Vauclusa i Cantal. El radical era el de l'intensiu vulgar *CACCA (en lloc de CACARE), d'on el nostre CACA (al costat de CAGAR), amb el sentit de 'immundícia de l'ull' Abunden en efecte els derivats de CACARE o CACCA entre els noms romànics de la lleganya: Perche *chiasse* (Jud), marchigiano *caccalusu*, -use (Neumann-Sp., *BbZRPb.* XI, 60); la -s- del picard *kaši* (que respon a *chassie* en el mapa de l'ALF), demostra que la -s- del francès prové d'una antiga -CCI-; i la terminació es podria explicar, encara més que com a paral·lela a la de *cirritus* o *crinitus*, per un encreuament de *CACCA amb PITUITA sinònims, que ja hauria de remuntar al llatí vulgar.

CASSÓ, nom d'un gros peix gormand, i d'altres espècies de peixos, d'un tipus *CATTIONE, d'origen incert, comú a les llengües ibero-romàniques amb la llengua d'oc i l'italià, potser derivat format sobre el ll. vg. CATTUS 'gat', perquè s'assembla molt al peix gat, designat segons el nom del felí. □ 1.ª doc.: doc. mall. de 1518 i en els Capítols d'Eivissa de 1655 (*AlcM*), i en una tarifa mall. del S. XVIII (*DAG*).

«El vulgar y a veces enorme *cassó*, que se pesca con frecuencia en sitios arenosos, tiene el aspecto del tiburón», Castelló, *Ibiza y Formentera*, 121. M'era conegut ja de St. Pol de Mar, c. 1927, on dos pescadors me'l descriviren com a «més gros que el gat, però se li assembla; gormand; de color cendra, però una mica més fosc». Documentat des d'antic en les llengües veïnes: el port. *cação*, ja apareix c. 1300 en una cantiga d'escarnho de G. E. do Vinhal: «vossa madre con algun *caçon* / vos fez --- ou con lobaganto» (us va engendrar apariant-se amb algun *cassó* o bé amb llamàntol) (Rds. Lapa, *Cigs. Esc.*, 170.18, p. 674); cast. *cazón* (que l'Arx. de Hita i Nebr. escrivien amb -ç-sorda); it. dial. *scazzone*, *scazzotto*, sic. *cazzuni* 'pristiurus melanostomus Bonap.' (Barbier, *RLR* LIV, 160), Lipari *kattsüni* (*VKR* III, 363): tots ells peixos de mar, i no massa diferents del *galeus canis* que designa en català principalment (en portuguès consta que és precisament aquest mateix); mentre que en el Llac

Leman *tsasso*, *sasso* designa un peix d'aigua dolça diferent, 'cottus gobio L.', ben diferent si bé relacionable, que fou estudiat per Jud, *BGPSR* XI, 1912, 9-12.

L'apriori fonètic exigí imperiosament una base *CATTIONE amb TT doble més I, car solament així (no amb -CT- o -CCI-) s'explica la ç del castellà antic amb la -ç- portuguesa i la -zz- italiana. Entre les diverses etimologies proposades i que discuteixo en el *DCEC* (CAZÓN), mereix la preferència la que el relaciona amb el nom llatí vulgar del gat felí, CATTUS: la semblança amb el peix anomenat, per comparació, gat, està comprovada no solament per la indicació espontània dels santpolencs (recollida quan jo encara no em preocupava de l'etimologia dels noms dels peixos) sinó per les del Pare Martín Sarmiento (entès com ningú en matèria de peixos) que descrivia el *cazon* galleg «pescado como mielga que la Acad. da como *mustela stellata*, mientras que la mielga es el *cattus* y cat. *gat*»;¹ indirectament comprova el caràcter agressiu, i per tant felí, del *caçon*, el medieval citat G. E. do Vinhal, en equiparar-lo amb el llamàntol o *lobaganto*, i en atribuir satíricament la paternitat d'un home agressiu a un d'aquests dos peixos. No hi ha dificultat morfològica (tot i que certament no ha existit mai el *CATTUS que *AlcM* dóna despreocupadament com a «llatí»), car tenint en compte que l'acord de totes les llengües romàniques ens autoritza a postular un ll. vg. *CATTIONE (no *CATTEONE com volia Barbier), de formació comparable a la de tantes creacions del llatí vulgar més o menys tardanes —CAPRIONE, PISCIONE, CANNIONE > CANYÓ, AFRICANTONE > BARGALLÓ, etc.—. **Cassona* men., peix semblant al «graneu» (veg. *GARNEU*) (sentit a Fornells, 1964).

¹ *Cat. de V. Gallegas*, 239v, A16r; de més a més: «la sabenla es como una mielga mala, distinta del *cazon*», 81r, «pescado cuya comida tiene tufo, como el melgacho, análogo a la mielga», 80v.

Cassogues, V. *pessigolles* *Cassol*, *cassola*, *cassolleta*, V. *cassa* *Cassòrigues*, V. *pessigolles*

CASSOT, ant. i bal., 'sobrevesta', 'espècie de camisola folgada, curta, de tela de sac, usada pels antics pagesos per a treballar',¹ probablement de l'àr. *kisá* 'drap de llana que teixien els beduïns', 'cobertora de banc o de llit', 'vestidura morisca a manera de capa',² pronunciat *kísa* o *kisé* en àr. vg., d'on procedeix el cat. ant. *alquicer* o *alquicem* «capa moresca que no sols servia per abrigar-se les persones sinó com a tapall de llit» (*AlcM*). □ 1.ª doc.: *cassot*, Muntaner, *Cròn.*, caps. 64 i 89;³ *alquicem*, 1404, carta del rei Martí, *AIEC* v, 546;⁴ *alquicer*, 1480, inv., *DAG*.

Dozy, *Gloss.*, 185-6; JCoromines, *EntreDL* III, 153-4; Steiger, *Contrib.*, 205; Neuvonen, 158-9, 255; *DCEC* I, 167. Del mateix origen que *cassot* són el cast. ant. *queza* (1191, *Col. dipl. de Oña*, 294-6) o *queça* «capa, manta» (*Libro de Alexandre*, 625c; J. Ruiz, 1219 i 1275; Stúniga, 387; G. de Segovia) i el gc. pirinenc *quesso*, *quessa* 'camisa' (Rohlf, *Le Gc.*,